

NKA 204113/00528
Nyitott Levéltárak 2021/2022 országos programsorozat megnyitója
(2021. szeptember 24.),
a hozzá kapcsolódó IV. Levéltári Piknik – 2021. szeptember 24–25.
és a Bor – mindenkor! Szőlőművelés, borkultúra a fővárosban
a 17. század végétől napjainkig című kiállítás megnyitója

Szakmai beszámoló

A levéltárak közös kezdeményezésére és a Magyar Levéltárosok Egyesülete szervezésében 2012-ben indult útjára a „**Nyitott levéltárak**” országos programsorozat, amelynek megnyitására hagyományosan Budapest Főváros Levéltárában (BFL), a Nemzetközi Levéltári Naphoz (június 9.) közeli időpontban kerül sor. A rendezvénysorozat célja, hogy a levéltári programokat egységes keretbe szervezve elérje a levéltári munka nagyobb társadalmi (el)ismertségét, és a nemzeti emlékezet tárházainak számító levéltárak kapuinak megnyitásával tudatosítsa ezen intézményeknek a nemzeti múlt megőrzésében elfoglalt kulcsfontosságú szerepét. Az éves rendezvények megvalósulását a Nemzeti Kulturális Alap pénzügyi támogatása teszi lehetővé.

2017-ben született meg egy kétnapos rendezvény, a levéltári piknik megrendezésének az ötlete, ahol kötetlen formában, nemcsak levéltári szakmai programkínálattal, hanem egyéb kulturális programokon keresztül a hazai levéltárak széles skálájának van lehetősége a bemutatkozásra. Azóta hagyománnyá vált, hogy a levéltári piknik a „Nyitott levéltárak” országos programsorozat nyitó rendezvénye, és 2021-ben negyedik alkalommal került megrendezésre.

A rendezvényt a szervezők eredetileg 2020. június 12–13-án tervezték megtartani, ám az időpontot a járványügyi helyzet romlása miatt először 2021. június 11–12-re, majd 2021. szeptember 24–25-re kényszerültünk módosítani. A „Nyitott levéltárak” országos rendezvényei évenként meghirdetett tematika köré csoportosulnak: így például 2018-ban a **Levéltár és kultúra**, 2019-ben **Levéltár és turizmus** témához kapcsolódtak a rendezvények. A 2021.szeptemberi pikniken a **Levéltár, a bor- és pezsgőkultúra** állt a középpontban.

A helyszínt a kezdetek óta Budapest Főváros Levéltára biztosítja, amelynek infrastruktúrája alkalmas egy ilyen nagyobb szabású, sőt, szabadtéri rendezvény lebonyolítására is. A BFL tágas, zárt udvarán állítjuk fel a színpadot és sátrakat, az épület mindenki által látogatható részén pedig további standokat alakítunk fel, ahol a levéltárak bemutathatják az intézményükben folyó tevékenységeket (kiadványok, levéltár-pedagógiai, kézműves foglalkozások stb.). Több program párhuzamos megrendezésére is van lehetőség. A szakmai bemutatók, a hagyományos levéltári séták, az aktuális, kiállításához kapcsolódó tárlatvezetések mellett könnyedebb hangvételű családi- és gyerekprogramokkal, koncertekkel igyekszünk minél több látogatót bevonni, ezzel is nagyobb figyelmet, nyilvánosságot biztosítva a levéltárak számára. A minket választó családoknak és minden korosztálynak, akik érdeklődnek a történelem, a levéltárak, és általában a kultúra iránt, egész napos, változatos és színvonalas programot igyekszünk kínálni. Legfőbb célunk, hogy minél szélesebb rétegek számára tegyük közérthetővé a levéltárak feladatát, küldetését.

A 2021-ben megrendezett IV. Levéltári Piknik főbb programpontjai:

A Piknik alatt nyílt meg a Törley pezsgőgyártást bemutató kamarakiállítás, amely szakvezetéssel is megtekinthető volt. Ennek kapcsán Lőrík Tamás, a Törley manufaktúra munkatársa tartott előadást a pezsgőgyártás történetéről.

A BFL aulájában a Következetesség formában és szellemben – Czigler Győző építőművészete című kiállítás várta az érdeklődőket. A járványügyi helyzet miatt az eredetileg tervezettnél fél évvel később, 2021

júniusában nyílt meg a kiállítás, azért is halasztottuk a levéltári piknikhez kapcsolódó borkiállítás megnyitóját 2021. novemberre, hogy az érdeklődőknek legyen elegendő idejük a tárlat látogatására.

A gyermekeket a méltán híres Vitéz László angol kalandját bemutató bábjáték, állatsimogató, arcfestő, zenés gyermekműsorok várták, a kora újkori fegyverbemutató pedig az egész család számára izgalmas élményt nyújtott. Mindkét napot színvonalas koncertek zárták. Az udvaron folyamatosan zajló levéltári kavalkádban a felállított sátrakba költözött levéltárak bemutatták szakmai munkájukat, kiadványaikat, illetve érdekes játékokkal, rejtvényekkel szórakoztatták az érdeklődőket.

A szakmai programok mellett az érdeklődők a budafoki bortermelők termékeit is megkóstolhatták sommelier vezetésével.

A IV. Levéltári Piknik látogatóinak létszáma 550 fő volt, a rendezvényt az aktuális járványügyi szabályok betartásával rendeztük meg.

A IV. Levéltári Piknik megvalósult programja

2021. szeptember 24. (péntek)

BFL udvar

- 14.00–18.00 Levéltári kavalkád
- 16.00–17.00 Következetesség formában és szellemben – Czigler Győző építőművészete – Tóth Enikő kurátor előadása
- 18.00–19.00 Juhász Anikó zenés műsora gitáron és ukulelén
- 19.30–21.00 Sonny and his Wild Cows feat. Horváth Misi

Gárdonyi Albert terem

- 15.00–15.15 Erkel Ferenc vegyeskar hangversenye
- 15.15–16.00 Ünnepélyes megnyitó
- 18.00–19.00 Borkóstoló – Katona Zsófia – Katona Borház/budafoki pincészetek

2021. szeptember 25. (szombat)

BFL udvar

- 10.00–18.00 Levéltári kavalkád
- 10.00–17.30 Falkonetta Kompánia (17. századi katonai tábor)
- 10.00–15.00 Arcfestés gyerekeknek
- 10.00–13.00 UtaZoo MiniZoo (állatsimogató)
- 10.30–11.30 Csetverikov Iván zenés gyermekműsora
- 11.30–12.30 Barna Zsombor: Vitéz László Angliában c. bábelőadás
- 12.30–13.00 Falkonetta Kompánia – fegyverbemutató
- 14.00–16.00 Papírmerítés, pecsétkészítés, oklevélírás
- 14.30–15.00 Falkonetta Kompánia – Reneszánsz táncitanítás
- 15.00–16.00 Búgócsiga Zenede gyerekkoncert
- 17.00–17.30 Falkonetta Kompánia – fegyverbemutató
- 18.00–19.00 Stoned – 100% Rolling Stones
- 19.30–21.00 Török Ádám és Barátai

BFL aula

- 13.00–18.00 Backstage – levéltári séták óránként
- 13.00–14.00 Tárlatvezetés: Következetesség formában és szellemben – Czigler Győző építőművészete
- 14.00–15.00 Tárlatvezetés: Törley pezsgőgyártás története kamarakiállítás (Simon Katalin kurátor)
- 14.00–18.00 Családfakutató gyorstalpaló, Hozd el és mutasd meg emlékeidet!

- 16.00–17.00 Tárlatvezetés: Következetesség formában és szellemben – Czigler Győző építőművészete
17.00–18.00 Tárlatvezetés: Törley pezsgőgyártás története kamarakiállítás

Gárdonyi Albert terem

- 15.00–16.00 Budafoki pezsgők, előadás – Lőrík Tamás borlovag
16.30–17.30 Borkóstoló – Katona Zsófia – Katona Borház/budafoki pincészetek

Bor – mindenkor! Szőlőművelés, borkultúra a fővárosban a 17. század végétől napjainkig

A „Nyitott levéltárak” programsorozatba illeszkedve, Budapest Főváros Levéltára végül a Levéltári Nap keretében, 2021. november 15-én nyitotta meg a fővárosi szőlő- és borkultúrát bemutató kiállítását. Eredetileg a Levéltári Piknik alatt terveztük a kiállítás megnyitóját, de a járványügyi helyzet miatt elhalasztottuk a Czigler kiállítás megnyitását, majd a lebontását, így a borkiállítás megnyitása is csúszott.

A szőlő és a bor már a középkori Buda életében is fontos szerepet játszott, köszönhetően a kevés jó minőségű ivóvíznek, a várost övező hegyeknek – amelyek kiváló táptalajt biztosítottak a szőlőnek –, s végül, de nem utolsó sorban a borforgalmazás, borkereskedelem gazdasági jelentőségének. A 15. században a „budai bor” már európai hírnévnek örvendett. A bortermelés a török időkben sem tűnt el, a szőlőkertek mellett azonban gyümölcsösök, rózsaszőlők, tulipánkertek vették körül a várost. 1686 után az új telepésekkel újjáépülő városban a szőlőművelés karaktere is megváltozott: 1701-ben már kékszőlőből szüretelt vörösbort is tároltak a város pincéjében, a fehérbor pedig fokozatosan háttérbe szorult. A 18. századtól a korabeli leírások tanúsága szerint a budai bor kifejezés alatt már bordói jellegű vörösbort értettek.

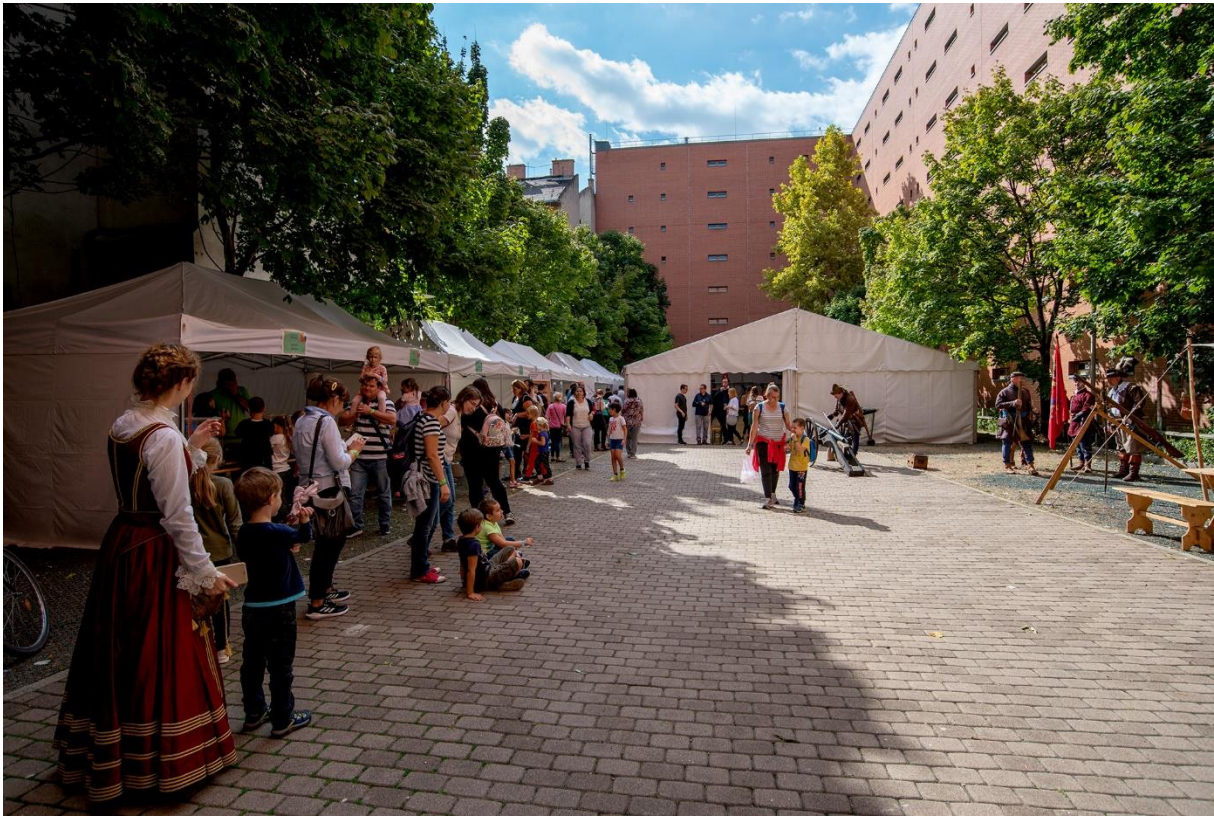
A kiállítás az alábbi témákat járja körül: a szőlőműves és a szőlőművelés, a szőlőfajták, a szüret, a szőlő és a vallás, a professzionalizáció, a filoxéra, a borkereskedelem, a vendéglátás, amely a boron kívül – részben a filoxéra hatására – kiterjed a pezsgő- és a pálinka fogyasztására is. Helyet kapnak a vendéglátás színterei, a fogadók, a kocsmák, s nem maradhat el a két híres fogyasztó, Jókai Mór és Krúdy Gyula kapcsolatának bemutatása a borral. A kiállítás utolsó fejezete a fővárosi bor történetét kíséri végig a második világháború után napjainkig.

A szervezők a színvonalas tablók mellett a bortermeléshez és borméréshez szükséges, muzeális értékű használati tárgyak segítségével hozzák testközelbe a témát az érdeklődőkhöz, emellett izgalmas makettek segítségével mutatják be a 19. századi fogadók és kocsmák világát.

A kiállításához készült tematikus honlapon (kioszk.bparchiv.hu) keresztül is megismerkedhetnek a Buda és környéke életében a 20. századig meghatározó szerepet játszó borkultúra főbb helyszíneivel, szereplőivel, változatos történetével.

A rendezvényről készült fotók
A IV. Levéltári Pikniken készült fotók

A Bor-mindenkor! című kiállítás megnyitójakor készült fotó

A beszámoló megtekinthető Budapest Főváros Levélháza honlapján, a Magyar Levéltári Portálon, valamint a Hungaricana közös közgyűjteményi portálon:

<http://bfl.archivportal.hu/statikus/palyazati-beszamolok>

<http://mlp.archivportal.hu/hu/leveltarosoknak/palyazati-beszamolok/>

<http://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/>

Budapest, 2021. december 13.

Dr. Fazekasné Toma Katalin
főosztályvezető-helyettes